

INSTYTUT
AKTYWIZACJI
REGIONÓW

ZADŁUŻENIA ALIMENTACYJNE

Niniejszy informator ma na celu przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z przywołanym tematem i powstał w ramach realizacji zadania edukacji prawnej realizowanej w 2021 roku przez Instytut Aktywizacji Regionów

SPIS TREŚCI

1. **Obowiązek alimentacyjny.**
2. **Procedura związana z Funduszem Alimentacyjnym.**
3. **Śmierć dłużnika alimentacyjnego.**
4. **Wpis do rejestru dłużników alimentacyjnych.**
5. **Odpowiedzialność za nieplacenie alimentów.**
6. **Jak odzyskać dług alimentacyjny?**
7. **Przedawnienie długu alimentacyjnego.**

1. OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY

Obowiązek alimentacyjny, to nie tylko obowiązek finansowego wsparcia dziecka bądź starszego rodzica, ale to także obowiązek wychowania dziecka, przygotowania go do życia dorosłego, przekazania odpowiednich wartości oraz opieka nad osobą starszego czy schorowanego rodzica.

Alimenty jako świadczenie pieniężne ustanowić można:

- ugodą zawartą przed mediatorem czy
- wyrokiem sądowym.

WAŻNE: *Jeśli nawet za dłużnika alimentacyjnego (osobę zobowiązaną do płacenia alimentów), świadczenie alimentacyjne wypłaca jego wierzycielowi/wierzycielom (np. dzieciom) Fundusz Alimentacyjny, to nie oznacza to, że dłużnik ten zwolniony jest z odpowiedzialności za swoje zobowiązania alimentacyjne. Do dłużnika zwróci się bowiem gmina, której Fundusz Alimentacyjny wszedł w miejsce dłużnika wobec jego niewypłacalność.*

2. PROCEDURA ZWIĄZANA Z FUNDUSZEM ALIMENTACYJNYM

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego należą się osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego, pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeśli ich egzekucja okazała się bezskuteczna. Egzekucja jest bezskuteczna, jeśli w okresie ostatnich dwóch miesięcy komornik nie wyegzekwował pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Bezskuteczność egzekucji komornik poświadcza odpowiednim dokumentem.

Bezskuteczną egzekucję uważa się niemożność wszczęcia lub prowadzenia egzekucji alimentów przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu przebywającemu za granicą z powodu:

- braku podstawy prawnej do podjęcia czynności zmierzających do wykonania tytułu wykonawczego w miejscu zamieszkania dłużnika,
- braku możliwości wskazania przez osobę uprawnioną miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego za granicą.

Warunkiem uzyskania świadczenia jest zamieszkiwanie przez nie na terytorium RP przez okres świadczeniowy, w którym otrzymują świadczenia z funduszu alimentacyjnego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

WAŻNE: *Osoba jest uprawniona do otrzymania świadczeń z funduszu alimentacyjnego do ukończenia przez nią 18. roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej, do ukończenia 25. roku życia, bądź w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo.*

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego nie przysługują, jeśli osoba uprawniona została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w rodzinie zastępczej oraz gdy zawarła związek małżeński.

Wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od dochodu. Tym samym świadczenie należy się jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł. W sytuacji utraty dochodu, prawo do świadczenia z funduszu ustala się na wniosek osoby uprawnionej lub jej przedstawiciela ustawowego na podstawie dochodu rodziny pomniejszonego o utracony dochód. Natomiast w przypadku uzyskania dochodu, prawo do świadczeń z funduszu ustala się na podstawie dochodu rodziny lub osoby uprawnionej.

WAŻNE: *Ustalając dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie uwzględnia się dochodu członka rodziny przebywającego w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie.*

Fundusz po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, przyzna wierzycielowi nie więcej niż 500 zł miesięcznie.

Wniosek o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego:

Ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz ich wypłata następują na wniosek osoby uprawnionej lub jej przedstawiciela ustawowego. Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej. Wniosek powinien zawierać:

- dane dotyczące członków rodziny, w tym m.in.: imię, nazwisko, datę urodzenia, PESEL, NIP
- oświadczenie wnioskodawcy o przekazaniu komornikowi wszelkich znanych mu informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu
- oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji.

3. ŚMIERĆ DŁUŻNIKA ALIMENTACYJNEGO

W sytuacji gdy zadłużenie powstanie wobec Funduszu Alimentacyjnego, to według Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dług taki nie może być egzekwowany od następców prawnych dłużnika alimentacyjnego i wygasa, co do zasady. Jeśli jednak zasądzone przez sąd alimenty są wyższe, niż świadczenie alimentacyjne przyznawane przez Fundusz Alimentacyjny, to różnica pomiędzy zasądzoną wyższą kwotą a kwotą 500 zł od Funduszu, wchodzi już do spadku po zmarłym dłużniku.

W przypadku kiedy dzieci nie otrzymywały świadczenia z Funduszu, a miały zasądzone od swojego rodzica alimenty, to zadłużenie powstałe z tego tytułu w całości wchodzi do masy spadkowej po zmarłym dłużniku alimentacyjnym.

Spadkobierców natomiast chroni wprowadzona w 2015 roku zmiana przepisów spadkowych w zakresie odpowiedzialności za długi po zmarłym. Oznacza to, że jeśli spadkobiercy dłużnika alimentacyjnego, nie odrzucą spadku w terminie 6 miesięcy, to przyjmują spadek z tzw. dobrodziejstwem inwentarza, a to oznacza, że odpowiadają za zobowiązania spadkowe tylko do wysokości odziedziczonego spadku. Jeśli jednak spadkobiercy przyjmą spadek wprost, wówczas odpowiadają za całe zadłużenie alimentacyjne, zgodnie z powyżej wskazanymi zasadami.

4. WPIS DO REJESTRU DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH

Osoby zobowiązane do alimentów, które zalegają z płatnością ich przez okres dłuższy niż pół roku, zostaną jawnie umieszczone w rejestrze dłużników. Istnieją dwie instytucje, które zajmują się prowadzeniem tego typu rejestru: Rejestr Dłużników Niewypłacalnych oraz Biuro Informacji Gospodarczej.

Dłużnik alimentacyjny, który widnieje w systemie, może w przyszłości mieć problem z uzyskaniem pożyczki czy wzięciem kredytu. Wskutek długu zatrzymane zostaje też prawo jazdy, jeśli po zawieszeniu, trwającym dłużej niż rok, użytkownik chce odzyskać prawo do kierowania pojazdem, konieczne będzie ponowne zdanie egzaminu oraz wyrobienie dokumentu. Zadłużenie alimentacyjne utrudnia także kupno artykułów na raty oraz podpisanie umowy abonamentowej na telefon.

5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA NIEPŁACENIE ALIMENTÓW

Osobie zobowiązanie do płacenia alimentów, w sytuacji gdy nie wywiązuje się z ich regulowaniem, grożą sankcje w postaci:

- ✓ grzywny,
- ✓ dozoru elektronicznego,
- ✓ ograniczenia lub pozbawienia wolności.
- ✓ podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Zgodnie z kodeksem karnym kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące.

Jeżeli sprawca czynu określonego powyżej naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

6. JAK ODZYSKAĆ DŁUG ALIMENTACYJNY

Zaległy dług alimentacyjny, można odzyskać na kilka sposobów:

I. Złożyć wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego do komornika..

W tym celu należy dysponować wyrokiem sądu (ewentualnie ugodą sądową lub aktem notarialnym, w którym dłużnik poddał się egzekucji) zaopatrzonym w klauzulę wykonalności. Egzekucję może prowadzić dowolnie wybrany komornik, proponuje jednak wybrać komornika z okręgu, w którym zamieszkuje dłużnik. We wniosku warto, że wnosi się o prowadzenie egzekucji np. z wynagrodzenia o pracę dłużnika, z jego rachunków bankowych – jeśli znasz numer rachunku bankowego dłużnika wskaż go we wniosku. Jeśli wiadomo, że dłużnik przykładowo wykonuje prace sezonowe i otrzymuje za to raz na czas wynagrodzenie, warto wskazać komornikowi gdzie i u kogo. Pracodawca czy zleceniobiorca dłużnika dostanie informację o prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym i pieniądze należne dłużnikowi, będzie musiał przesłać na konto komornika. Dlatego warto wniosek o wszczęcie egzekucji szczegółowo uzasadnić i wpisać wszelkie znane Ci dane.

II. W przypadku gdy egzekucja jest nieskuteczna – złożenie *wniosek o wyjawienie majątku*.

Należy pamiętać, że wierzyciel zawsze może żądać zobowiązania dłużnika do złożenia wykazu majątku z wymieniem rzeczy i miejsca, gdzie się znajdują, przypadających mu wierzytelności i innych praw majątkowych lub informacji o odpłatnych i nieodpłatnych czynnościach prawnych, których przedmiotem jest rzecz lub prawo o wartości przekraczającej w dniu dokonania tych czynności wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę, dokonanych na rzecz osób trzecich, w pięcioletnim okresie poprzedzającym wszczęcie egzekucji, w wyniku których stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności, oraz do złożenia przyrzeczenia według roty: “Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem zapewniam, że złożony przeze mnie wykaz majątku jest prawdziwy i zupełny.”. Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawia się do sądu w celu złożenia wykazu lub przyrzeczenia albo stawiwszy się wykazu nie złoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie albo odmówi złożenia przyrzeczenia, sąd może skazać go na grzywnę lub nakazać przymusowe doprowadzenie oraz może zastosować areszt nieprzekraczający miesiąca. Wniosek składa się do sądu ogólnej właściwości dłużnika.

W postępowaniu będziesz można zadawać dłużnikowi szczegółowe pytania dotyczące jego majątku – jeśli np. wiesz, że dłużnik pracuje „na czarno” – możesz o to zapytać przy obecności sędziego.

III. W sytuacji gdy zobowiązany nie płaci – *można zobowiązać dziadków*.

Obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Jeżeli nie jesteś w stanie odzyskać zaległych pieniędzy od byłego partnera (ojca lub matki dziecka) możesz złożyć do sądu wniosek o tzw. alimenty uzupełniające od dziadków dziecka.

WAŻNE: *aby otrzymać te alimenty musisz wykazać, iż dziecko znajduje się w niedostatku. Należy również pamiętać, że aby dochodzić alimentów od dziadków – musisz złożyć pozew w sądzie!*

IV. Złożenie *zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa*.

Kodeks karny w art. 209 przewiduje przestępstwo tzw. nie alimentacji – zgodnie z jego treścią: kto uchyła się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej

3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności.

V. Zwróć się do *Funduszu Alimentacyjnego po świadczenie.*

Ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz ich wypłata następują odpowiednio na wniosek osoby uprawnionej lub jej przedstawiciela ustawowego. Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej lub w innej jednostce organizacyjnej gminy np. ośrodka pomocy społecznej. Do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego są uprawnione tylko dzieci, które nie ukończyły jeszcze 18 roku życia albo które nie ukończyły 25 lat, ale wciąż uczą się w szkole. Osobom niepełnosprawnym posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności alimenty przysługują bezterminowo.

VI. *Skarga pauliańska.*

Przykładowo ojciec dziecka przepisał samochód lub swoje mieszkanie na nową partnerkę i oficjalnie jest „bez grosza przy duszy”. Można wystąpić do sądu z tzw. skargą pauliańską. Jest to metoda na odzyskanie należności od dłużnika, który aby uniknąć płacenia, sprzedał lub oddał w formie darowizny swój majątek osobom trzecim, np. rodzicom, rodzeństwu czy nowej partnerce lub nowemu partnerowi. Ale aby skorzystać z tej instytucji należy jednak złożyć pozew w sądzie. Ponadto, konieczne jest udowodnienie przed sądem, że osoba która się wzbogaciła wiedziała w jakim celu dłużnik zbywa na nią swój majątek.

WAŻNE: *ustawodawca przewidział, że jeśli taka osoba jest w bliskim osobistym stosunku z dłużnikiem lub jest przedsiębiorcą będącym z nim w stosunkach gospodarczych np. jest jego współnikiem w spółce – wówczas sąd domniemywa, że taką wiedzę o celowym zbyciu majątku taka osoba posiadała.*

VII. *Pomoc z Urzędu Gminy lub Ośrodka Pomocy Rodzinie.*

Należy złożyć do urzędu gminy lub ośrodka pomocy społecznej wniosek o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego. Właściwy organ wezwie dłużnika alimentacyjnego na wywiad oraz do złożenia oświadczenia majątkowego.

Organ może między innymi:

- zobowiązać dłużnika do zarejestrowania się w Urzędzie Pracy jako bezrobotny lub poszukujący pracy
- wydać decyzję o uznaniu za dłużnika alimentacyjnego uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, a po jej uprawomocnieniu: (i) złożyć wniosek o ściganie za przestępstwo alimentacyjne określone w art. 209 § 1 kk, (ii) skierować wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego; (iii) skierować dłużnika do wykonywania robót publicznych.

7. PRZEDAWNIE NIE DŁUGU ALIMENTACYJNEGO

Zgodnie z aktualnymi przepisami, tj. art. 137 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego – zadłużenie alimentacyjne przedawnia się po upływie trzech lat. Zadłużenie alimentacyjne u komornika nie ulegnie przedawnieniu i dopóki trwa postępowanie, dług pozostaje aktualny. W przypadku, gdy procedury przedawnienia już się rozpoczęły, to i tak zostają zawieszane przez

komornika. Przedawnieniu nie może ulec także suma należna na skutek wypłat z Funduszu Alimentacyjnego – zadłużenie przestaje być aktualne, dopiero gdy zostanie spłacone. Szczególnym przypadkiem będzie także sytuacja, gdy dziecko nie ukończyło jeszcze 18. roku życia – procedury przedawnienia rozpoczną się dopiero po uzyskaniu przez nie pełnoletności.

8. UMORZENIE ZADŁUŻENI ALIMENTACYJNEGO

Z punktu widzenia prawa zadłużenie alimentacyjne jest długiem, dlatego też w niektórych sytuacjach, choć nie zdarza się to często, może dojść do jego umorzenia. Wnioskuje o nie wierzyciel, a niekiedy nawet sama osoba obciążona obowiązkiem alimentacyjnym.

Aby móc umorzyć dług konieczne będzie uprzednie opłacenie zaległych płatności, ponieważ jedynie przyszłe świadczenia mogą zostać odwołane - niezbędne jest także wpłacenie depozytu sądowego, który jest równy kwocie świadczeń za pół roku. W przypadku zadłużenia w Funduszu Alimentacyjnym również można wystosować wniosek o zadłużenia alimentacyjnego – zgłoszenia przyjmowane są głównie od osób w wyjątkowo trudnej sytuacji życiowej i niezdolnych do wypłacenia należnej sumy.

Dług, jeśli nie ma żadnych niesprzyjających powodów, przedawnia się po okresie trzech lat. Można się też starać o jego umorzenie, jednak wnioski z tego tytułu nie są zawsze przyjmowane.

W przypadku jednak, gdy ten okres trzyletni upłynął, zastosowanie ma jeszcze art. 121 kodeksu cywilnego, w myśl którego bieg przedawnienia alimentów biegnie dopiero od dnia, w którym dziecko ukończy 18 lat i staje się osobą pełnoletnią. Przepis objaśnia, że do ukończenia 18. roku życia dziecko ciągle jeszcze podlega władzy/opiece rodzicielskiej. Z tego powodu bieg przedawnienia nie może się rozpocząć.

Przedawnienie nie biegnie także zgodnie z art. 124 § 2 kodeksu cywilnego, gdy zasądzone świadczenie jest przedmiotem postępowania egzekucyjnego. Dziecko z chwilą ukończenia 18 lat także może żądać uregulowania należnych alimentów za wszystkie lata kiedy nie były one płacone.

Istnieje co najmniej kilka sposobów na odzyskanie zaległych alimentów; zwykle obywają się to z udziałem komornika lub w sądzie. Warto pamiętać, że według obecnych przepisów dług alimentacyjny nie może zostać sprzedany firmie windykacyjnej.